

Uvádění veličin, jednotek atd. v odborných textech

Při rostoucím tlaku na rychlé převádění cizojazyčných textů do češtiny se psaná podoba českého jazyka stále více rozvolňuje. Mnohdy ovšem na úkor srozumitelnosti překládaného sdělení. Bohužel tomu tak je i v odborných publikacích, dokonce i v technických normách. Proto čtenářům předkládáme doporučení odbornice na češtinu dr. Vlkové, ve kterém se v tomto případě soustřeďuje především na psaní veličin a jednotek. (red.)

Při překladu nelze mechanicky přejímat pravopisné zvyklosti užívané v cizím jazyce, ale je třeba řídit se domácími pravidly a zvyklostmi.

Nelze rozlišovat mezi pravopisným řešením použitým v názvu technické normy (publikace, kapitoly apod.) a řešením v dalším textu, musí si vzájemně odpovídat. Jinými slovy: řešení musí být vždy v celém textu jednotné.

Psaní s mezerou versus psaní bez mezer není pouze formální záležitost, ale úzce souvisí s významem; konkrétní řešení by proto vždy mělo vycházet z významové stránky a být s ní v souladu.

Obsahuje-li text veličiny a jednotky, uvádějí se v souladu s ČSN 01 6910 Úprava písemností zpracovaných textovými editory nebo psaných strojem (čl. 6 a 7) a Metodickými pokyny pro normalizaci MPN 1:2006 Stavba, členění a úprava českých technických norem (str. 24 až 26). To znamená:

Čísla veličin, která mají více než tři místa vpravo nebo vlevo od desetinné čárky, se obvykle člení do skupin o třech místech jednou pevnou mezerou.

Mezi veličinu a příslušnou jednotku se vkládá nebo nevkládá pevná mezeru v závislosti na významu; mezeru zde signalizuje předěl mezi slovy, aby tak bylo možné rozlišovat mezi typy jako např. 2 m tyče (= dva metry tyče) x 2m tyče (= dvoumetrové tyče).

Jde-li o veličinu ve spojení s podstatným jménem, tj. o dvě samostatná slova, vkládá se mezi ně mezeru, tj. např. 10 cm (= deset centimetrů), 9 V (devět voltů), 60 W (šedesát wattů), 100 % (sto procent), 250 kW, 1 110 MPa, 37 °C atd.

Jde-li o jednoslovné pojmenování, které je přídatným jménem, píše se celý výraz bez mezer, tj. např. 10cm (= desetimetrový), 9V (devítivoltový), 60W (šedesátivattový), 100% (stoprocentní) atd.

Pokud jde o užívání lomítka, je nutné rozlišovat mezi matematickým vyjádřením (ve vzorcích atd.) a vyjádřením textovým.

U matematických výrazů je nutné zachovávat oborové zvyklosti a pravidla.

Příslušné zvyklosti by měly zůstat zachovány také při označování institucí a jejich složek apod., to znamená např. ISO TC 37/SC 2/WG 6.

U textového vyjádření je třeba vycházet z toho, v jakém významu bylo lomítko použito. – Nejobecněji jde-li o těsnost vyjádření signalizující něco více než pouhé kladení výrazů vedle sebe a součet jednotlivých složek (typ a/nebo, před/za lomítkem apod.), anebo pouze o oddělování několika položek od sebe apod.

Z toho vyplývá, že varianta s mezerou před lomítkem, ale bez mezery za lomít-

kem nebo naopak by vůbec neměla přicházet v úvahu.

Těsnost vyjádření se v tomto případě signalizuje tím, že před lomítkem ani za ním se nepíše mezeru – viz a/nebo.

Volnost vyjádření, kdy lomítko představuje způsob oddělení dvou nebo více položek, je signalizována mezerami po obou stranách lomítka (tj. opět analogie s meziklínovou mezerou). Jde o způsob řešení, který také napomáhá přehlednosti textu.

Je třeba si ovšem uvědomit, že při volném vyjádření je lomítko pouze jedním z řady možných řešení (v závislosti na kontextu připadá dále v úvahu např. pomlčka, dvojtečka aj.), že jeho užívání (nebo nadužívání) a také některé kombinace znaků (viz např. název ČSN ISO 3223) mnohdy orientaci spíše komplikují a neumožňují ani jednoznačnou interpretaci, která by u normativních dokumentů stejně jako u všech odborných textů měla být vždy primární záležitostí.

Nejde-li o matematické vyjádření, ale o kontextové využití, bylo by proto v případě překladů na místě zvažovat, nedisponuje-li čeština pro daný význam adekvátnějším způsobem zápisu, protože v tomto případě by významové hledisko a požadavek jasnosti a jednoznačnosti měly být nadřazeny nad formální shodu.

Doufejme, že uvedený text pomůže případným autorům při psaní významově přesných, jasných a jednoznačných článků i do časopisu Světlo.

Věra Vlková

DESIGN & INTERIOR

nejprestižnější veletrh interiéru a designu v ČR ■

tendence®

kvalitní návštěvnost z řad obchodníků, designérů, architektů a koncových zákazníků

bono po

Souběžně probíhá veletrh

1. mezinárodní veletrh dárků, hodinek a klenotů

10. - 13. 9. 2009

PVA Letňany - Praha

www.terinvest.com

TERINVEST